

Bankovní smlouvy. Smlouva o běžném účtu. v.2009

© (2006 -) 2009 Michal Černý Ph.D.
www.michalcerny.eu | www.michalcerny.net

Prameny práva

- ObZ – zákon 513/1992 Sb.
- Zákon 284/2009 Sb., o platebním styku
- Zákon 285/2009 Sb., o změně zákonů v souv. Z284/09
- Nařízení EPaR (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech
- Směrnice EPaR 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu
- Směrnice 97/9/ES o přeshraničních převodech
- Směrnice 2000/46/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, jejím výkonu a oběhových dokladech nad území členských států
- Směrnice 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě financování nemovitostí na dálku
- Zákon 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti
- Zákon 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti
- Zákon 21/1992 Sb., o bankách
- Zákon 229/2002 Sb., o finančním arbitru
- Zákon 87/1995 Sb., o úvěrních a spořitelních družstvech
- Zákon 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech
- OSŘ – zákon 99/1963 Sb.
- Zákon 219/1995 Sb., devizový zákon
- Směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry.

Pojmy

- Bankovní smlouvy – takové smlouvy, které může uzavírat v rámci svého podnikání pouze banka nebo úvěrní / spořitelní družstvo
- Běžný účet – jedna z bankovních smluv

Účel běžného účtu

- Umožnění / zprostředkování **platebního styku** – přijímání plateb ve prospěch účtu klienta a provádění pokynů (plateb) na vrub účtu klienta
- Odlišně – účel vkladového účtu je nutno spatřovat ve spoření
- Platební styk je **povinně* bezhotovostní nad rámec limitu 15.000€ denně** (mezi účastníky za jeden den, bez ohledu na počet plateb a platební měny. Platební měna se na € přepočítává deviz.kurzem ČNB, který platí v den provedení platby). - § 4 Z 254/2004 Sb.

*Nestanoví-li ZOPH nebo jiný předpis jinak

Podstatné náležitosti s. o b. účtu

- Určení stran – banka* a klient (dle §709/1)
- Závazek banky* zřídit od určité doby v určité měně účet pro majitele
- Závazek banky* přijímat hotovostní vklady a bezhotovostní platby
- Závazek banky* uskutečňovat z účtu hotovostní výplaty a bezhotovostní platby
- Podpisy smluvních stran

ObZ:§708(1) Smlouvou o běžném účtu se zavazuje banka zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, přijímat na zřízený účet peněžní prostředky, vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce.

- **Smlouva musí být uzavřena v písemné formě, ledaže je zákonem stanoveno jinak**

* Nebo úvěrního či spořitelního družstva

Časté náležitosti

- Upraveny demonstrativně v § 709/2 ObZ
- **Disponenti:** a) osoby oprávněné nakládat s peněžními prostředky na účtu a způsob nakládání s nimi,
- **Úročení zůstatku účtu:** b) výši nebo způsob stanovení výše úrokové sazby, období splatnosti úroků, které banka platí ze zůstatku peněžních prostředků na účtu jeho majiteli, popřípadě ujednání, že úroky nebudou placeny,
- **Periodicita výpisů z účtu:** c) lhůty, v nichž oznamuje banka majiteli účtu přijaté vklady a platby a provedené výplaty a platby a výši zůstatku peněžních prostředků na účtu a dále formu tohoto oznámení,
- **Poplatky za vedení účtu a transakce:** d) výši nebo způsob stanovení výše úplaty a způsob, jakým tuto úplatu majitel účtu bance zaplatí, popřípadě ujednání, že úplata nebude bankou požadována. Výši úplaty lze sjednat i odkazem na ceník banky.

Měna účtu

- Účet může být v české zákonné měně (CZK) i v měně jiné, zpravidla volně směnitelné (€, \$, GBP apod.)
- Některé banky nabízí i účet ve více měnách

Platební styk -

- Převody peněžních prostředků – mezi osobami prostřednictvím peněžních ústavů (bank, kampaňček atd.).
- Z 284/2009 Sb. o platebním styku
- (Dříve Z 124/2002 Sb. o platebním styku)
- *Směrnice EP a R 97/5/ES ze dne 27. ledna 1997 o přeshraničních převodech.*
- *Směrnice EP a R 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti začlevení v platebních systémech a o systémech upořádání obchodů s cennými papíry.*
- *Směrnice EP a R 2000/46/ES ze dne 18. září 2000 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností.*

Nakládání s účtem / prostředky na účtu

- **Nakládání s účtem** = uzavření smlouvy nebo její změny (prakticky změna podmínek vedení účtu – např. vyšší paušál, sjednání kontokorentu, vydání platební karty, umožnění homebankingu etc.).
- **Nakládání s peněžními prostředky** – pouze dispozice s penězi, nikoliv ostatní

Nakládání s účtem

- Majitel účtu
- Osoba zmocněná písemnou plnou mocí s úředně ověřeným podpisem. Ověření není třeba, pokud byla plná moc udělena před bankou.
- Správce dědictví - § 715a – má postavení majitele účtu, ode dne, kdy se banka hodnověrně dozví o smrti majitele účtu až od dne pravomocného rozhodnutí v dědickém řízení
- Více majitelů účtu – každý z nich má postavení majitele. S účtem však nakládají podle dohody ve smlouvě o b.ú., jinak společně. Podíly spolumajitelů na zůstatku jsou stejné, nestanoví-li smlouva o b.ú. nebo rozhodnutí soudu jinak

Nakládání s peněžními prostředky na účtu

- Majitel, spolumajitel, správce dědictví
- Osoba písemně zmocněná
- Osoba uvedená ve smlouvě o b.ú. nebo její součástí (podpisový vzor) – disponent
- U disponenta může být ve smlouvě určen rovněž způsob nakládání s pen.prostředky

Judikatura

- *Výběr hotovosti z účtu na základě plné moci sice nelze obecně vyloučit. Jestliže však v dané věci smlouva o otevření běžného účtu neumožňovala výběr hotovosti z účtu jiné osobě než té, která je uvedena jako osoba oprávněná, resp. zmocněná v podpisovém vzoru a banka vyplatila hotovost osobě, která vystupovala jako zástupce majitele účtu z plné moci, avšak nebyla osobou oprávněnou podle podpisového vzoru, jednala banka v rozporu se smlouvou o otevření běžného účtu a porušila svoje smluvní povinnosti, která jí z této smlouvy vyplývaly.*
- *Závěr odvolacího soudu, že tak došlo k naplnění jedné z podmínek vzniku nároku majitele účtu na náhradu škody podle § 373 ObchZ, a to k porušení povinnosti ze závazkového vztahu bankou, je proto správný.*
- *podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 1077/2004, ze dne 26.9.2006 (cit. dne 18.11.06, dle www.profipravo.cz)*

Smlouva o platebních službách

- Upravuje § 74 an. ZPS
- Rámcová smlouva o platebních službách
- Jednorázová smlouva o platebních službách

Smlouva o běžném účtu / platebních službách

- SBÚ není SBS
- § 708/2 Vyžaduje písemnou formu
- § 709/1 způsob označení majitele účtu
- § 709/2 pravidelné náležitosti SBÚ
- § 710 – přijímání, nakládání, lhůty
- § 711 kontokorent
- § 712 oznámování pohybů
- § 713 lhůty pro připsání/odepsání
- § 714 úročení, sazba, ½ diskontu
- § 715/1-3 výpovědi

SBÚ je SBS

- § 708/2, § 709/1,2, §§ 710-714 a § 715/1-3 se nepoužijí
- Vše upravuje zákon o platebním styku!

Pojem Smlouvy o platebních službách

- Cit. Dív. zprávy: „V § 74 je zdůrazněn smluvní základ poskytování platebních služeb; platební služby se poskytují na základě smlouvy o platebních službách. **Tato smlouva nepředstavuje konkrétní smluvní typ, může mít charakter různých smluvních typů, spojovat jejich jednotlivé prvky nebo může mít i charakter inominátního kontraktu.** O smlouvu o platebních službách se bude jednat vždy, jestliže se jedna strana (poskytovatel platebních služeb) zavazuje druhé straně (uživateli platebních služeb) poskytnout platební službu ve smyslu § 3. Pojem smlouvy o platebních službách je třeba chápat materiálně; režim smlouvy o platebních službách podléhá i ujednání, která jsou zachycena v jinak nazvaných dokumentech (např. obchodní podmínky, oznámení apod.). „

Pojem Smlouvy o platebních službách

- Cit.Dův.zprávy: „**může mít smlouva o platebních službách dvě základní formy. Může se týkat buď řady platebních transakcí v rámci smlouvy předem neurčených (pro tento případ se zavádí legislativní zkratka „rámcová smlouva“), nebo jednotlivě určené platební transakce (několika jednotlivě určených platebních transakcí), která není upravena rámcovou smlouvou (pro její označení se zavádí legislativní zkratka „smlouva o jednorázové platební transakci“). Toto rozlišení má význam z hlediska řady konkrétních ustanovení zákona, zejména v oblasti informačních povinností poskytovatele (např. požadavky na předmluvní informace v případě rámcových smluv jsou stanoveny mnohem komplexněji než je tomu u smlouvy o jednorázové platební transakci).**“

Příkazy, jejich provádění

- **Převod** = jedna z platebních služeb (srov. § 3/1 ZPS) operace prováděná na základě příkazu, který dal příkazce své převádějící instituci za účelem převedení peněžních prostředků ve prospěch příjemce. (§ 3/1 ZPS)
- **Příkaz k převodu** = a) bezpodmínečný pokyn příkazce daný převádějící instituci k provedení převodu, NEBO b) pokyn příkazce daný převádějící instituci k provedení převodu, jehož všechny podmínky stanovené příkazcem byly splněny.
- **Den účinnosti příkazu k převodu** = den, kdy příkazce splnil všechny smluvní podmínky požadované k uskutečnění převodu převádějící institucí, jejímž je klientem, a povinnosti stanovené zákonem.

Autorizace platební transakce (§ 98 an.ZPS)

- **Transakce je autorizována, jakmile k ní dal plátcé souhlas** (ledaže jiný právní předpis stanoví jinak – např. § 30/1 OSŘ)
- **Transakce bývá autorizována předem**, ledaže se strany dohodnou na následné autorizaci
- Souhlas lze udělit i pomocí platebního prostředku
- Forma a postup udělení souhlasu musí být dohodnuty ve smlouvě
- Dohodnuté limity (§ 99)
- Blokáce platebního prostředku z podnětu poskytovatele – stanoví-li smlouva (§ 100)
- § 103 vrácení částky autorizované platební transakce
- **Zákonně:** 1) zajištění krytí částky převodu a 2) předání podkladů nutných k provedení převodu převádějící institucí.
- **Smluvní:** povinnost příkazce předat příkaz k převodu přede dnem jeho účinnosti, lhůtu k jeho předání a provozní dobu, v níž je možno předávat příkazy k převodu. – tyto povinnosti mohou být v obchodních podmínkách banky a jako takové se stávají součástí smluvních ujednání (srov. §6/2 ZPS)

Přijetí platebního příkazu § 104

- (1) Okamžikem přijetí platebního příkazu je **okamžik, kdy poskytovatel plátce obdrží platební příkaz přímo od plátce nebo z podnětu příjemce.**
- (2) Jestliže se uživatel, který dal podnět k platební transakci, a jeho poskytovatel dohodli, že provedení platební transakce započne v určitý okamžik, v okamžik, kdy budou splněny určité podmínky, nebo na konci určitého období (dále jen „odložená splatnost platebního příkazu“), považuje se za okamžik přijetí pro účely § 106 odst. 4, § 109 a § 111 až 113 takto určený okamžik.
- (3) Případně-li okamžik přijetí platebního příkazu na dobu, která není provozní dobou poskytovatele plátce, platí, že platební příkaz byl přijat na začátku následující provozní doby poskytovatele plátce.
- (4) Platební příkazy, které poskytovatel obdržel **po uplynutí okamžiku blízko konce provozní doby, na němž se s uživatelem dohodl**, se považují za přijaté na začátku následující provozní doby.

Lhůty §§ 108, 109

- § 108/2 Případně-li okamžik přijetí peněžních prostředků od uživatele nebo okamžik připsání částky platební transakce na účet poskytovatele příjemce na dobu, která není provozní dobou poskytovatele, platí, že k přijetí nebo připsání došlo na začátku následující provozní doby poskytovatele.

§ 109 Lhůta pro připsání peněžních prostředků na účet poskytovatele příjemce

- (1) Poskytovatel plátce zajistí, aby peněžní prostředky byly připsány na účet poskytovatele příjemce nejpozději do konce následujícího pracovního dne po okamžiku přijetí platebního příkazu. **(D+1)**
- (2) V případě **papírového platebního příkazu** se plátce a jeho poskytovatel mohou dohodnout na lhůtě o 1 pracovní den delší, než je lhůta uvedená v odstavci 1. **(D+2)**
- (3) V případě platebních transakcí
 - a) v měně euro, nebo
 - b) na území České republiky v české měně,
- které zahrnují nanejvýš jednu směnu měn mezi měnou euro a měnou členského státu, na jehož území ke směně měn dochází, si uživatel a jeho poskytovatel mohou dohodnout **pouze lhůtu kratší, než je lhůta uvedená v odstavcích 1 a 2.**

§ 109 ... lhůta pro připsání

- **jiné než Kč v CZ nebo EUR:** (4) V případě jiných platebních transakcí, než které jsou uvedeny v odstavci 3, si uživatel a jeho poskytovatel mohou dohodnout lhůtu odlišnou, než jaká je uvedena v odstavcích 1 a 2, **nejvýše však 4 pracovní dny**.
- (5) Odstavce 2 a 4 se nepoužijí v případě platebních transakcí na území České republiky v české měně; pokud taková platební transakce zahrnuje směnu měn jinou než mezi měnou euro a českou měnou, mohou se plátce a jeho poskytovatel dohodnout na lhůtě o 1 pracovní den delší, než je lhůta uvedená v odstavci 1. **(D+2)**
- (6) Lhůty uvedené v odstavcích 2 až 5 **počínají běžet dnem následujícím po dni, kdy nastal okamžik přijetí platebního příkazu**, není-li mezi plátcem a jeho poskytovatelem dohodnuto, že lhůta počíná běžet dříve.

Dřívější úprava - Lhůty pro provedení převodu - § 8 sZPS

- Lhůty se počítají na **bankovní pracovní dny**
- **Bankovní pracovní den** = den, ve kterém **všechny** převádějící instituce, které se **účastní** provádění nebo zprostředkování příslušné části převodu, **běžně vykonávají svoji činnost**.

Dřívější úprava: Převody v (CZ) v Kč

JEDNA BANKA = v den, kdy nastala účinnost příkazu k převodu, nebo následující bankovní pracovní den, není-li den účinnosti příkazu k převodu bankovním pracovním dnem.

Z BANKY DO BANKY

- **Převádějící (odchozí)** - je povinna zajistit připsání částky převodu ve prospěch účtu převádějící instituce příjemce a předat jí podklady nutné k poskytnutí částky převodu příjemci **nejpozději následující bankovní pracovní den po dni účinnosti příkazu k převodu**, nebyla-li dohodnuta lhůta kratší, (§ 8/2 ZPS). Z účtu klienta je odepíše v den určený klientem (příkazcem) – viz § 713/1 ObZ.
- **Přijímající (příchozí)** - připsá částku převodu ve prospěch účtu příjemce nebo zajistí, aby částka převodu byla příjemci k dispozici, **nejpozději následující bankovní pracovní den po dni, kdy byla částka převodu připsána ve prospěch účtu převádějící instituce příjemce a kdy tato převádějící instituce obdržela podklady nutné k poskytnutí částky převodu příjemci**, nebyla-li dohodnuta lhůta kratší.

Dřívější úprava: Přeshraniční převody

- Banka ... je povinna zajistit připsání částky převodu ve prospěch účtu převádějíci instituce příjemce a předat jí podklady nutné k poskytnutí částky převodu příjemci ve lhůtě dohodnuté s příkazcem; není-li taková lhůta dohodnuta, do 5 bankovních pracovních dnů ode dne účinnosti příkazu k převodu. (§ 8/3 ZPS)

Kontokorent - § 711 ObZ

- Smlouva o b.ú. může stanovit, že banka je povinna provést příkazy i nad rámec zůstatku
- Pkd nejsou pr.a pov. sjednány ve s.b.ú., řídí se bez dalšího ustanovení ObZ o s. o úvěru (§ 497 an. ObZ)
- Není-li sjednáno mezi bankou a klientem ve smlouvě jinak, nemusí banka při kontokorentu peněžní prostředky připsat na účet klienta, ale může pokyn klienta vyřídit i ze svého účtu –
- **Judikatura: VS Pha 5 Cmo 512/99:** Povinnost poskytnout peněžní prostředky podle sjednaného kontokorentního účtu plní banka tak, že prosadí platby anebo umožní výběry z běžného účtu dlužníka, i když ten na účet nemá dostátek vlastních prostředků. Uvěřující banka vlastní prostředky ve prospěch běžného účtu dlužníka není povinna připsávat.

Omezení započítatelnosti

- § 715/5 ObZ (krácená citace)
- banka je oprávněna si započítat svou pohledávku na úplatu za převod zůstatku peněžních prostředků zrušeného účtu na jiný účet, popřípadě svou pohledávku na úhradu nákladů spojených s úschovou zůstatku peněžních prostředků, jestliže nemohl být vyplacen ani převeden na jiný účet.

Další povinnosti banky

- Základní povinnost – uskutečňovat platby a přijímat úhrady, ve lhůtách (Obz § 713, ZPS)
- Prokázat na žádost provedení plateb (§ 712/2)
- Informovat majitele o zůstatku
- Úročit, není-li úrok vyloučen
- Vyplatit nebo převést zůstatek z účtu po zániku SBÚ majiteli

Úrok

- Úrok není podstatnou náležitostí smlouvy. Pkd však není ve smlouvě výslovně vyloučen, platí subsidiárně § 714/1 a majitel má nárok na úrok
- § 709/2/b: (2) Smlouva o běžném účtu může obsahovat dále b) výši nebo způsob stanovení výše úrokové sazby, období splatnosti úroků, které banka platí ze zůstatku peněžních prostředků na účtu jeho majiteli, popřípadě ujednání, že úroky nebudou placeny,
- § 714/1: (1) Nestanoví-li smlouva o běžném účtu něco jiného, platí banka majiteli účtu ze zůstatku peněžních prostředků na účtu úroky.

Úrok

- Ode dne připsání do dne předcházejícího odepsání ...
- Úroková sazba – roční (p.a. = per annum)
- Úroky splatné měsíčně, b je povinna připsat nejpozději do 5 pracovních dnů
- Úroková sazba běžně dohodnuta ve smlouvě (odkazem na ceník banky nebo vyhlášení)
- Pokud není sazba ani způsob, platí subsidiárně § 714/4: „činí úroková sazba $\frac{1}{2}$ **diskontní sazby stanovené ČNB** ke dni, k němuž se úroky připisují k zůstatku peněžních prostředků na účtu.

Výpověď smlouvy o b.ú. (§ 715 ObZ)

- Výpověď může klient i banka, písemná výpověď. Klient může i sml.na dobu určitou.
- Výpověď dává klient: SBÚ zaniká dnem doručení výpovědi.
- Výpověď dává banka: SBÚ zaniká ke konci měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byla výpověď doručena klientu.
- Kvalifikovaná výpověď banky klientu (pro podstatné porušení smlouvy klientem): Dnem doručení. Podmínky: Poštovní přepravou, doporučeně, na adresu ... fikce při odmítnutí přijetí (§ 715/3)

Účet po smrti majitele - § 715a

- Smrtí účet ani smlouva nezaniká
- B. pokračuje v platbách a přijímání peněz
- Jakmile se „b.hodnověrně dozví, že majitel zemřel“, platby určené předem majitelem
- Plná moc udělená majitelem smrtí nezaniká, ledaže z obsahu vyplývá opačná vůle a dispozice majitele
- Správce dědictví – jakmile je bance **hodnověrně doloženo**, že byl ustanoven a je oprávněn spravovat b.ú., má p.a p. majitele účtu, b.se řídí jeho příkazy

Spory z platebního styku (ALTERNATIVY)

- Soudní řízení
- Rozhodčí řízení – rozhodčí doložka / smlouva, jejím uzavřením je vyloučena pravomoc S / FA (Z 216/1994 Sb.)
- Řízení před finančním arbitrem (Z 229/2002 Sb.)
– možnost, alternativa, není třeba žádná doložka, rozhodnutí FA vylučuje rozhodování soudu o téže věci

Finanční arbitř - kompetence

Mezi převodci a klienty do sporné částky 50.000€

- 1. převodů peněžních prostředků podle ZPS, včetně převodů, které byly provedeny bez příkazu klienta,
- 2. opravného zúčtování podle zvláštního právního předpisu upravujícího činnost bank (ZB 21/92 Sb.) a spořitelních a úvěrních družstev (ZSÚD 87/95 Sb.),
- 3. inkasní formy placení na území České republiky,

Mezi vydavateli a držiteli elektronických platebních prostředků při jejich vydávání a užívání, pokud je k jejich rozhodnutí příslušný soud ČR

Použitá literatura

- Vláda ČR: Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku
- (In <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=860&CT1=0>), citováno ke dni 04.11.09
